

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

מגדר וחברה בישראל - 54251

תאריך עדכון אחרון 10-03-2022

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: מוסמך במגדר ומגוון

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר טל ניצן

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: tal.nitsan1@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום ב' 13:30-14:30 בתיאום מראש

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

האבחנה בין נשיות וגבריות הינה קריטריון מרכזי המארגן את החיים החברתיים הן ברמת היחידה, הבחירות שהיא עושה והמגבלות בתוכן היא והוא פועל. ת, והן ברמה המוסדית (ארגון המערכות הפוליטיות, הכלכליות, הדתיות המדעיות ועוד). בו בזמן, נשיות, גבריות והיחסים ביניהם, כמו גם עולם המשמעויות, הפרקטיקות והמבנים הנלווים אליהם נתפסים לרוב כמובנים מאליהם וכטבעיים. בקורס זה נדון בתהליכים המבנים המשעתיקים והמשנים את הקטגוריות המגדריות לאורך זמן כמו גם את ההיררכיות הנוצרות בין נשים וגברים, זכריות ונקביות, ונשיות וגבריות בישראל. נבחן גם את קשרי הגומלין וההצטלבויות הנוצרות בין היררכיות מגדריות והיררכיות חברתיות אחרות דוגמת גזע, מעמד ודתיות.

הקורס יפתח בהיכרות עם ודיון במושגי היסוד של הקורס. נתמקד בהמשגה של מגדר כהבנייה חברתית, נקשר אותו לשאלות של ערך ונבחנו ממושגים משיקים כמו מין ומיניות ופמיניזם. לאור מושגים אלו, הקורס יתמקד בחמישה מוסדות מרכזיים המעצבים את חיי היומיום בישראל: כלכלה, בריאות, משפחה, צבא ודת.

קריאות החובה יעגנו את הדיונים בנושאים השונים, בנוסף להן הקורס יתמקד בחומרים עדכניים ממציאות היומיום שלנו. משתתפות ומשתתפי הקורס יוזמנו לתרום חומרים לדיונים בנושאים השונים ולהעשיר את הדיון בידע מקומי ואקטואלי.

מטרות הקורס:

למידת כלים המתבססים על תיאוריה ומחקר פמיניסטי ומגדרי שיאפשרו ניתוח ובחינה מחדש של המציאות האמפירית בה אנו מתקיימות ומתקיימים, פועלות ופועלים.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

הכלים שירכשו בקורס יאפשרו למשתתפות ומשתתפי קורס לנתח את המציאות החברתית מנקודת מבט מגדרית בהקשר האישי, המקומי ובהקשרים רחבים יותר.

דרישות נוכחות (%) :

נוכחות בלפחות 85% מן השיעורים.

שיטת ההוראה בקורס: השיעורים יתמקדו בבחינת סיטואציות אמפיריות במציאות הישראלית וניתוחן בעזרת תובנות המבוססות על מחקר ותיאוריה פמיניסטיים. קריאות החובה ישמשו בסיס לעיגון טענות וניתוח בדיונים קבוצתיים וכיתתיים. מטלות כתיבה קצרות בכיתה יהוו את הבסיס למירב המפגשים ולעיתים יאספו להערכה.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

מגדר מין ומיניות

מגדר ופמיניזם

חומר חובה לקריאה:

באטלר, ג'ודית (2007) "מפנימיות למבעי ביצוע מגדריים" (מתוך צרות של מגדר). בתוך דרכים לחשיבה פמיניסטית: מבוא ללימודי מגדר בעריכת ינאי ניצה ואחרות. עמ' 337-354. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה.

הרצוג, חנה (2006) "מגדר" בתוך אי/שוויון בעריכת אורי רם וניצה ברקוביץ עמ' 220-227, באר שבע: הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן גוריון בנגב.

קונל, ריוון (2009) "המגדר כמבנה של פרקטיקה חברתית". בתוך גברויות. עמ' 92-97. חיפה: הוצאת פרדס.

ריץ' אדריאן (2006) "הטרנסקסואליות כפזיה והקיום הלסבי". בתוך ללמוד פמיניזם - מקראה, בעריכת באום, דלית ואחרות. עמ' 165-189. תל אביב: האגודה הישראלית ללימודים פמיניסטיים ולחקר המיגדר, מיגדרים הקיבוץ המאוחד.

ברקוביץ, ניצה (2006) "פמיניזם" בתוך אי/שוויון בעריכת אורי רם וניצה ברקוביץ. עמ' 324-331. באר שבע: הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן גוריון בנגב.

הוקס, בל. (2000). "מאבק מעמדי פמיניסטי". עמ' 46-52. "גזע ומגדר". עמ' 63-67. בתוך: פמיניזם זה לכולם. חיפה: הוצאת פרדס.

מקינן, קתרין, 2005 [1987]. "שוני ושליטה: על אפליה מינית", בתוך פמיניזם משפטי בתיאוריה ובפרקטיקה בעריכת דפנה ברק-ארז. עמ' 23-34. תל אביב: הוצאת רסלינג.

בנימין, אורלי (2017) "קפיטליזם, מיקומים מוצלבים ומדינת הרווחה". בתוך קפיטליזם ומגדר סוגיות פמיניסטיות בתרבות השוק בעריכת ברייר גארב, רונה ואחרות. עמ' 45-63. ירושלים: הוצאת מכון ון ליר בירושלים והקיבוץ המאוחד.

דהאן כלב, הנרייט (2005) "נראטיב של פועלת: חבצלת אינגבר, מנהיגה במתפרת העצמאות, מצפה רמון" 2000. בתוך נשים בדרום מרחב, פריפריה, מיגדור בעריכת דהאן כלב, הנרייט ואחרות. עמ' 133-162. באר שבע: אוניברסיטת בן-גוריון בנגב.

פרנקל, מיכל. (2010). "מתכנתות מחדש את הנשיות? הבניית זהות מגדרית בתעשיית ההיי טק בישראל בין הסדר המגדרי הגלובלי לבין הסדר המגדרי המקומי". בתוך סוציולוגיה של ארגונים. מקראה בעיכת ברקוביץ', ניצה. רעננה: הוצאת האוניברסיטה הפתוחה.

הקר, דפנה (2011 [2007]) "אלימות והטרדה: הטרדה מינית, מאפייני וממדי התופעה". בתוך מילים מטרידות: סוגיות בהטרדה מינית מילולית בעריכת לבנון, ליאת. עמ' 37-45 ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה.

קזין, אורנה (2011 [2002]) "מותק רוצי לאבא" בתוך בתוך מילים מטרידות: סוגיות בהטרדה מינית מילולית בעריכת לבנון, ליאת. עמ' 365-372 ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה.

קמיר, אורית (2011 [2007]) "החוק הישראלי למניעת הטרדה מינית: העקרונות" בתוך מילים מטרידות: סוגיות בהטרדה מינית מילולית בעריכת לבנון, ליאת. עמ' 155-173 ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה.

רוברטס, דורותי (2011 [2004]) "הפגיעה הקולקטיבית שבהטרדה מינית" בתוך בתוך מילים מטרידות: סוגיות בהטרדה מינית מילולית בעריכת לבנון, ליאת. עמ' 418-439 ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה.

גלזרמן, מרק. (2014). "הרפואה המגדרית. לקראת המובן מאליו". תל אביב: הוצאת האוניברסיטה המשודרת. פרק 1.

ליסנר אומי. (2011) (תשע"א). האם הרפואה המגדרית טובה לנשים? המשפט טז, 481 – 523.

דאוד, ניהאיה. (2010). "חסמים לקידום בריאות בקרב נשים ערביות בישראל". בתוך נשים פלסטינאיות בישראל. זהות יחסי כוח והתמודדות בעריכת סראב אבו-רביעה-קוויידר ונעמי וינר-לוי. עמ' 81 – 102. ירושלים: הוצאת מכון ון ליר.

רודיק, צביה. (2010). "האם לנשים כואב אחרת?" בתוך פסיפס גופנפש: בריאות נשים בישראל בעריכת אורלי שריד ואחרות. עמ' 481 – 504. באר שבע: אוניברסיטת בן-גוריון בנגב.

גולדין סיגל, (2008). "טכנולוגיות של אושר: ניהול פריון במדינת רווחה מעודדת ילודה" בתוך יוסי יונה ואדריאנה קמפ (עורכים) פערי אזרחות: הגירה פריון וזהות בישראל, ירושלים ותלך אביב: מכון ון ליר בירושלים, הוצאת הקיבוץ המאוחד, עמ' 167-206.

זועבי, ח'אולה ויונתן אנסון (2017). "ההתמקחות המרובה עם הפטריארכיה: פריון וילודה בעיני נשים ערביות אקדמאיות בישראל". סוציולוגיה ישראלית גיליון יט מס' 1.

דונת, אורנה 2010. "פרונטליזם סדוק: נרטיבים של הולדה ואי-הולדה בישראל", סוציולוגיה ישראלית יא (2): 417-438.

הקר, דפנה. (2008). "אבהות: בין תפקיד התנדבותי לתפקיד מובנה". בתוך הורות במשפט: מאחורי הקלעים של עיצוב הסדרי משמורת וראייה בגירוישים. עמ' 77-104. תל אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד.

לביא, ע. פוגל-ביזאווי, ס. ובנימין אורלי (2018) "אמהות עכשוויות בישראל: פרספקטיבות ביקורתיות בהקשר מוסדי" ביטחון סוציאלי 103: 5-25.

חסן, מנאר (1999) "הפוליטיקה של הכבוד: הפטריארכיה, המדינה ורצח נשים בשם כבוד המשפחה", בתוך: מין, מיגדר, פוליטיקה בעריכת דפנה יזרעאלי ואחרות, 267-305. תל אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד.

שילה, גיא (2007). "מצבי סיכון ומצוקה של נוער הומו-לסבי " "יציאה מהארון – מערכת היחסים בין ההורים לבני הנוער", בתוך החיים בורוד – בני נוער וצעירים הומואים, לסביות, בסקסואליים וטרנסג'נדרים, עמ' 92-114, 75-93. ת"א: רסלינג.

לוי, יגיל וזאב לרר (2018) "הצבא כשוק עבודה מפולח: יחסי נשים חילוניות וגברים דתיים בצבא". בתוך מגדר בבסיס: נשים וגברים בשירות הצבאי בעריכת ששון לוי, אורנה ועדנה לומסקי פדר. עמ' 173-202. ירושלים: הוצאת מכון ון ליר והקיבוץ המאוחד.

ששון לוי, ארנה, יגיל לוי ועדנה לומסקי פדר (2018) "גבריות וכיבוש בעדויות של שוברות שתיקה" בתוך מגדר בבסיס: נשים וגברים בשירות הצבאי בעריכת ששון לוי, אורנה ועדנה לומסקי פדר. עמ' 397-417. ירושלים: הוצאת מכון ון ליר והקיבוץ המאוחד.

אבנרי, אורית (2015) "עומדות על הסף: שייכות וזרות במגילות רות ואסתר". ירושלים: הוצאת כתר ומכון הרטמן.

מן, איתמר (2010) "לאנו פליטים' או מהו מרחב פוליטי יהודי?" תיאוריה וביקורת 37: 11-36.

רונית עיר שי ותניא ציון וולדקס (2013) "הפמיניזם האורתודוקסי המודרני בישראל – בין נומוס לנרטיב" משפט וממשל טו תשע"ג עמ' 233-327.

שקדיאל, לאה (2004) "נשות הכותל: פמיניזם רדיקלי כהזמנה לשיח ישראלי חדש?", בתוך מערבולת הזהויות: דיון ביקורתי בדתיות ובחילוניות בישראל בעריכת יוסי יונה ויהודה גודמן עמ' 277-315. תל אביב: הוצאת מכון ון ליר והקיבוץ המאוחד.

משעלי, יעל (2013) "על שפת הזעם: מות הכוונה ותחיית האותנטי" תיאוריה וביקורת 41: 289-298.

חומר לקריאה נוספת:

באום דלית ואחרות (עורכות) 2006. ללמוד פמיניזם – מקראה. תל אביב: האגודה הישראלית

ללימודים פמיניסטיים ולחקר המיגדר, מיגדרים הקיבוץ המאוחד.
יזרעאלי, דפנה ואחרות (עורכות) 1999. מין מיגדר פוליטיקה, תל אביב: קו אדום, הקבוץ המאוחד.
ינאי, ניצה ואחרות (עורכות) 2007. דרכים לחשיבה פמיניסטית – מבוא ללימודי מיגדר. תל אביב:
האוניברסיטה הפתוחה.
מונק, יעל ודפנה הירש (עורכות) 2011 מגדר: תרבות וזהות. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה.
עצמון, יעל (עורכת) 2001 התשמע קולי? ייצוגים של נשים בתרבות הישראלית. ירושלים: מכון ון ליר;
[תל-אביב]: הקיבוץ המאוחד.

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
הרצאה 0 %
השתתפות 10 %
הגשת עבודה 0 %
הגשת תרגילים 50 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 40 %
מבחן בית

מידע נוסף / הערות:

רשימת הקריאה נתונה לשינויים וקריאות נוספות קיימות על המודול.
יש להביא את חומרי הקריאה אתכם לשיעור ולהגיע מוכנים לדון בטענה המרכזית של כל מאמר.
העבודה בקורס היא אינדיבידואלית. אתם מוזמנים לחלוק רעיונות ותובנות אך לא את העבודות מוגשות להערכה.
חשוב יותר: הדיון במגדר מאתגר את המובן מאליו באופן שעשוי לערער על אמיתות הנתפסות בעיני חלק מאתנו כמקודשות, דוגמת מרכזיותם של כבוד המשפחה, העדפת אורח החיים ההטרסקסואלי על פני אחרים וכדומה. בדיונים בקורס ובחומרי הקריאה יובעו עמדות שנויות במחלוקת. אני רואה בהבעת עמדות שכאלה חלק לגיטימי מתהליך הלמידה ופיתוח החשיבה התיאורטית והחברתית של כל אחת. מאתנו. התנאי לקיום אפשרות שכזו ללמידה ולדיון מאתגר הוא בראש ובראשונה דיון מכבד וקשוב.